

Η πρόληψη των πυρκαγιών είναι ευθύνη όλων μας

ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ: Αν υπήρξαν ευθύνες να αποδοθούν μετά από εμπειρισταωμένη έρευνα

Οι πυρκαγιές αφήνουν άστεγες τις νύμφες των πεύκων. Έτσι ξεκίνησε η συνέντευξη-απολογισμός πάνω στ' αποκαΐδια που άφησε πίσω της η πύρινη λαίλαπα, με την Επίτροπο Περιβάλλοντος Ιωάννα Παναγιώτου. Μιλώντας για την επόμενη μέρα τόνισε πως η γνώση για το ποιοι μηχανισμοί υπάρχουν σε ένα συγκεκριμένο καμένο δάσος ή θαμνώδη έκταση είναι κρίσιμη για την αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων διαχείρισης μετά την πυρκαγιά. Δεν παράλειψε να τονίσει πως οι απώλειες ήταν μεγάλες και δεν μπορεί αυτό να περάσει έτσι απλά. Υπογράμμισε πως αν υπήρξαν και εκεί που υπήρξαν ευθύνες, πρέπει να αποδοθούν μετά από εμπειρισταωμένη έρευνα. Όσον αφορά την πρόληψη, λέει ότι δεν είναι υπόθεση μόνο της Πολιτείας αλλά όλων μας, αφού ο πρώτος κανόνας είναι η αποφυγή της ανθρώπινης αμέλειας, η οποία έχει αγγίξει το όριο της ιεροουσίας. Κατά την άποψή της οι ποιές για εγκλήματα που αφορούν την καταστροφή του περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι αυστηρές αφού το περιβάλλον αποτελεί κληρονομιά όλων.

-Τις στάχτες της μαζεύει η Κύπρος;
-Ναι, η οικολογική καταστροφή που έχει συντελεστεί από την πυρκαγιά στην κοιλάδα της Σολέας είναι τεράστια. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη πυρκαγιά που σημειώθηκε ποτέ στην περιοχή. Σημαντικότερη απώλεια βέβαια είναι πάντα η ανθρώπινη ζωή και σε αυτόν τον αγώνα για κατάσβεση χάσαμε δύο καλούς οικογενειάρχες που αγαπούσαν τον τόπο και το πράσινο.

Οι ποιές για εγκλήματα που αφορούν την καταστροφή του περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι αυστηρές αφού το περιβάλλον αποτελεί κληρονομιά όλων

Πρώτος κανόνας η αποφυγή ανθρώπινης αμέλειας

-Ποιες επιπτώσεις ακολουθούν τη φωτιά;

-Οι βασικές πυρκαγιές αποτελούν τον σημαντικότερο καταστροφικό παράγοντα των δασών. Κανένα άλλο φαινόμενο δεν προκαλεί τόσο εκτεταμένες και γρήγορες καταστροφές σε όλες τις αξίες που παράγονται από τα δάση, τόσο σε οικολογικό όσο και σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα, οι συνέπειες των δασικών πυρκαγιών αφορούν τόσο την άμεση και έμμεση οικονομική απώλεια, με την καταστροφή του πολιτισμού ξυλώδους κεφαλαίου και δευτερευόντων προϊόντων του δάσους, τη μείωση της αισθητικής αξίας της περιοχής και της χρήσης για αναψυχή και τουρισμό κ.ά. Επίσης ο άνθρωπος της περιοχής μαθαίνει να ζει με την απειλή της πυρκαγιάς και να αποφεύγει να μισήσει το περιβάλλον που τον περιβάλλει.

Αυτή η πραγματικότητα επιβραδύνει και την προσπάθεια για αποκατάσταση των ελαττωμάτων στην ύπαιθρο και την υπολοίωση προγραμμάτων ανάπτυξης της περιοχής. Πρέπει επίσης να αναφέρω το μεγάλο οικονομικό κόστος για την κατάσβεση της πυρκαγιάς καθώς και για τη διαχείριση και αποκατάσταση στα πλαίσια του δυνατού.

-Τι θα θέλατε να επισημάνετε κλειώνοντας;

-Θα ήθελα να τονίσω ότι η πρόληψη δεν είναι υπόθεση μόνο της Πολιτείας. Είναι υπόθεση όλων μας αφού ο πρώτος κανόνας είναι η αποφυγή της ανθρώπινης αμέλειας, η οποία έχει αγγίξει το όριο της ιεροουσίας. Κατά την άποψή μου οι ποιές για εγκλήματα που αφορούν την καταστροφή του περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι αυστηρές, αφού το περιβάλλον αποτελεί κληρονομιά όλων μας. Επίσης η δημιουργία οικολογικής συνείδησης μέσα από την παιδεία και την ενημέρωση συμβάλλει στην αποφυγή τέτοιων δυσάρεστων γεγονότων. Θα ήθελα να συλλυπηθώ τις οικογένειες των δύο δασοπροσβεστών που χάθηκαν εν ώρα καθήκοντος και να συχαρώ όλους τους πυροσβέστες, δασοπροσβεστές, εθελοντές και τις ξένες δυνάμεις που έδωσαν όλες τους τις δυνάμεις για τον έλεγχο και την κατάσβεση της φωτιάς.

Προέχει ο περιορισμός της διάβρωσης ολόκληρης της καμένης έκτασης

-Ποια έργα πρέπει να γίνουν άμεσα;

-Κρίνεται επιβεβλημένη η εκτέλεση όλων των απαραίτητων έργων για τον περιορισμό της διάβρωσης σε ολόκληρη την έκταση, την κατακράτηση των μεγαλύτερων κατά το δυνατόν ποσοτήτων φερτών υλικών και την ομαλή πορεία των πλεονάζοντων νερών. Τα έργα που πρέπει να γίνουν άμεσα είναι η δημιουργία κλαδοπλεγμάτων και κορμοδεμάτων.

-Τα κλαδοπλέγματα ενδείκνυνται για τον μετριασμό της διάβρωσης;

-Ναι, στις καμένες περιοχές έχουμε μεγάλη παραγωγή υπολειμμάτων υλοτομιών τα οποία αποτελούν άριστο υλικό για την κατασκευή κλαδοπλεγμάτων. Τα υλικά αυτά θα

διατάσσονται επιμελώς γραμμικά, κατά μήκος των ισοϋψών, σε πλήρη επαφή με το έδαφος έτσι ώστε να ανακόπουν την παρασυρτική ικανότητα του νερού.

-Τα κορμοδέματα;

-Αυτά αποτελούν ίσως την πιο σημαντική κατηγορία αντιδιαβρωτικών έργων μετά την καταστροφή του δάσους από πυρκαγιά. Κατά την κατασκευή των κορμοδεμάτων διακρίνουμε τα στάδια της υλοτομίας των κορμών, της αποκλάδωσης και της τοποθέτησής τους κατά μήκος των ισοϋψών και στερεώσής τους σε ειδικούς για τον σκοπό αυτό πασσάλους. Τα έργα θα πρέπει να υλοποιηθούν το συντομότερο δυνατόν.

εαυτό της από την ανθρώπινη ασοδοσία, αφήνοντας τις νύμφες που ζουν μέσα στα πεύκα να θρηνούν, άστεγες, για την καταστροφή. Τα πεύκα αποτελούν πρόδρομα είδη στα δασικά οικοσυστήματα κι εγκαθίστανται σε ακραία περιβάλλοντα και σχηματίζουν φυτοκοινωνίες που διαμορφώνουν το περιβάλλον για τα επερχόμενα είδη. Είναι είδη που αγαπούν το φως, είναι ανθεκτικά στην ξηρασία και προτιμούν ασβεστολιθικά εδάφη.

-Και με τον τόπο μας από αμέλεια και ανομοιογένεια με καμψόλομο ή καύση ακρίσιμων. Γιατί δεν τηρούνται οι νομοθεσίες;

-Υπάρχει ο περί Προλήψεως Πυρκαγιών στην Ύπαιθρο Νόμος (http://cy.law.org/nomoii/epor/nopind/1988_1_220/full.html) ο οποίος επιτρέπει το καψόλομο σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους και προνοεί συγκεκριμένες ποιές για τους παραβάτες. Κατά τη γνώμη μου πρέπει το καψόλομο κάρτων και κλαδεμάτων να απαγορευτεί και η βιομάζα αυτή μέσα από ένα σύστημα συλλογής να χρησιμοποιείται για κομποστοποίηση και ενεργειακή αξιοποίηση. Τα υλικά αυτά δεν είναι άχρηστα για να καίγονται σαν άχρηστα υλικά. Σε μια ευρωπαϊκή χώρα εν έτει 2016 δεν πρέπει να αποτελεί εργαλείο διαχείρισης η καύση. Οι νομοθεσίες πρέπει να τη-

ρούνται και οι παρανομούντες να είναι υπόλογοι. Βέβαια αυτό είναι δουλειά της Αστυνομίας αλλά έμμεσα και των πολιτών οι οποίοι θα πρέπει να καταγγέλλουν μια παρανομία όταν πέφτει στην αντίληψή τους. Η ανοχή είναι συνεχής και αυτό οφείλουμε να το εμπειδώσουμε και να μην είμαστε ανεκτικοί ούτε ως Πολίτες ούτε ως κοινωνία.

-Είστε βιολόγος. Πώς θα περιγράφατε τη σημασία των δασών;

-Το δάσος είναι ένας ανεκτίμητος, ανανεώσιμος, φυσικός και πλουτοπαραγωγικός πόρος που παρέχει αγαθά και υπηρεσίες οι οποίες συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων της περιοχής. Επίσης τα δέντρα και γενικά το πράσινο αποτελούν θεραπευτικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της (απερήμεση, διάβρωση, λειψυδρία, αύξηση της θερμοκρασίας κ.λπ.). Ο πολιτισμός αυτός φυσικός πόρος εκτίθεται συχνά σε σοβαρούς κινδύνους από φυσικά αλλά και από ανθρωπογενή αίτια. Μεταξύ των αιτιών αυτών είναι και οι δασικές πυρκαγιές που θεωρούνται φυσικό φαινόμενο και αναπόσπαστο στοιχείο των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων νοούμενου ότι δεν προκαλούνται από αν-

θρώπινο χέρι αλλά από βιοτικούς παράγοντες όπως είναι η αστραπή ή η αυτοανάφλεξη.

-Μπορεί η φύση να αναγεννηθεί;

-Έχοντας υποστεί την επαναλαμβανόμενη δράση της φωτιάς κατά τη διάρκεια της εξέλιξής τους, τα μεσογειακά οικοσυστήματα έχουν αναπτύξει ειδικές ιδιότητες προσαρμογής για την αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, εξασφαλίζοντας έτσι την επιβίωσή τους στον χρόνο. Τα πεύκα έχουν δύο βασικούς μηχανισμούς αναγέννησης μετά από πυρκαγιά: φυτική αναγέννηση (αναβλάστηση) των ίδιων των καμένων ατόμων και δημιουργία νέων ατόμων μέσα από τη βλάστηση των σπόρων. Η γνώση για το ποιοι μηχανισμοί υπάρχουν σε ένα συγκεκριμένο καμένο δάσος ή θαμνώδη έκταση είναι κρίσιμη για την αξιολόγηση των εναλλακτικών λύσεων διαχείρισης μετά την πυρκαγιά.

-Ποιες είναι οι βασικές διαδικασίες αποκατάστασης που πρέπει να ακολουθούνται;

-Εφόσον οι συστάδες που κάρταν ήταν κανονικής ηλικίας (άνω των 20 χρόνων) που τα δέντρα καρποφορούν άφθονα, η φυσική αναγέννηση είναι τις περισσότερες φορές εξασφαλισμένη, επειδή τα είδη αυτά έχουν αναπτύξει μηχανισμούς προσαρμογής στη φωτιά, με συνέπεια να επωφελούνται

από τις μεταπυρκαγικές συνθήκες και να αναγεννώνται εύκολα. Στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει οποιαδήποτε αναδασωτική επέμβαση να πραγματοποιηθεί μετά την παρέλευση δύο -τριών χρόνων, περίοδος που κρίνεται απαραίτητη για την εκτίμηση της επιτυχούς ή όχι εγκατάστασης της φυσικής αναγέννησης. Η φυσική μέθοδος στηρίζεται στην άρση των αιτιών που αυξάνουν την υποβάθμιση (π.χ διάβρωση, υπερβόσκηση κ.λπ.) και αφήνουμε τη φύση να λειτουργήσει μόνη της.

-Ποιο είναι το πρώτο μέτρο διαχείρισης που πρέπει να ληφθεί;

-Η καταστροφή της βλάστησης και των φυτικών υπολειμμάτων (φύλλων, κούμου κ.λπ.) της επιφάνειας μιας λεκάνης απορροής από πυρκαγιές συντελεί στην αύξηση της απορροής και της διάβρωσης του εδάφους από ισχυρές βροχοπτώσεις και τελικά στη δημιουργία πλημμυρικών φαινομένων στην αντίστοιχη πεδινή περιοχή. Ειδικότερα μετά την πυρκαγιά μεταβάλλονται, εκτός των άλλων, τόσο το ύψος και η ενέργεια της βροχής που φθάνει στην επιφάνεια της καμένης λεκάνης όσο και πολλές από τις φυσικές ιδιότητες του εδάφους της, με αποτέλεσμα την εμφάνιση πλημμυρικών φαινομένων.

Αυτόβουλες πρωτοβουλίες επιδεινώνουν την ήδη βεβαρημένη κατάσταση

-Ποια η άποψή σας για την έντονη επιθυμία των πολιτών μας να αρχίσουν άμεσα οι αναδασώσεις;

-Όλα πρέπει να γίνονται στον σωστό χρόνο και με τον σωστό τρόπο. Οι αναδασώσεις πρέπει να γίνουν με σχέδιο και οργάνωση στη βάση επιστημονικής γνώσης. Το να καταπατούμε τις καμένες εκτάσεις προκαλούμε ζημιά και όχι όφελος, αφού το έδαφος αποτελεί φυσική τράπεζα σπερμάτων. Αν γίνουν τώρα τα σωστά αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα με τις πρώτες βροχές η διαδικασία της αναγέννησης θα ξεκινήσει δειλά-δειλά. Αναδασώσεις καθώς και άλλα μέτρα αναδημιουργίας του δάσους θα γίνουν όταν έλθει η ώρα. Δεν βοηθούν αυτές οι αυτόβουλες πρωτοβουλίες, αντίθετως μπορεί να επιδεινώσουν την ήδη βεβαρημένη κατάσταση.

-Σε πόσα χρόνια θα αποκατασταθεί το καμένο τοπίο;

-Αν όλα γίνουν με συνέπεια στη βάση σχεδιασμού θα έχουμε σε 10-15 ένα φυ-

σικό οικοσύστημα. Όμως μπορεί να φθάσουμε και τα 50 χρόνια για να επανέλθει ο κύκλος ζωής στην προ πυρκαγιάς εποχή όσον αφορά όλα τα είδη της χλωρίδας και της πανίδας.

-Τι χρειάζεται για την πυροπροστασία των δασικών περιοχών;

-Για την πυροπροστασία των δασικών περιοχών είναι απαραίτητη η λήψη μέτρων που θα ξεκινούν από την ορθολογική διαχείριση του οικοσυστήματος, έως την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων πρόληψης και έγκυρου συναγερμού κινητοποίησης για την κατάσβεση. Καταρχήν χρειάζεται η λεπτομερής επιστημονική περιγραφή των βιοτικών και βιοτικών παραγόντων κάθε δασικής περιοχής, έτσι ώστε να διαγνωστεί η επικινδυνότητα ανάφλεξης και οι δυνατότητες φυσικής αναγέννησης του οικοσυστήματος μετά από ενδεχόμενη πυρκαγιά. Επίσης, η εφαρμογή μεθόδων όπως η «προγραμματισμένη πυρκαγιά» θα μπορούσε να προσφέρει σημαντική αντιπυρκαγική προστασία.

-Ποια μέτρα πρόληψης πρέπει να ληφθούν;

-Κάποια μέτρα πρόληψης που πρέπει είτε να ενισχυθούν είτε να δημιουργηθούν είναι η απόκτηση επαρκών μέσων εναέριας πυρόσβεσης. Η οργάνωση πυκνού δικτύου παρατηρητριών και η εμπλοκή στη στελέχωση τους των εθελοντών και ομάδων μη κυβερνητικών οργανώσεων. Η δημιουργία επαρκών δεξαμενών πυρόσβεσης. Η απαγόρευση της μεμονωμένης κατοικίας. Η υποχρεωτική των καλωδίων υψηλής τάσης της ΑΗΚ σε δασικές περιοχές. Ο εξοπλισμός όλων των κοινοτήτων με ευκίνητα πυροσβεστικά οχήματα και η οργάνωση ομάδων άμεσης επέμβασης από τις κοινότητες. Η δημιουργία των κατάλληλων και σωστά μελετημένων αντιπυρκαγικών ζωνών.

Ο συντονισμός των σχεδίων αντιμετώπισης κρίσεων από ένα Υπουργείο με τη συνεργασία πάντα των διαφόρων υπηρεσιών που εμπλέκονται ανάλογα με τη φύση της κρίσης. Η δημιουργία κινητής μονάδας κρίσης πλήρους εξοπλισμένης με ηλεκτρονικά και άλλα μέσα. Η δημιουργία μόνιμων και έγκαιρων μηχανισμών αλληλεγγύης με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις γειτονικές χώρες. Τροποποίηση νομοθεσιών όπου χρειάζεται. Όλα τα πιο πάνω καθώς και άλλες χρήσιμες απόψεις θα πρέπει να μελετηθούν και να εφαρμοσθούν με στόχο την πρόληψη αλλά και την πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων.

Αν γίνουν τώρα τα σωστά αντιπλημμυρικά και αντιδιαβρωτικά έργα, με τις πρώτες βροχές η διαδικασία της αναγέννησης θα ξεκινήσει δειλά-δειλά

Χρήσιμες απόψεις θα πρέπει να μελετηθούν και να εφαρμοσθούν με στόχο την πρόληψη αλλά και την αποτελεσματική αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων.

Οι αναδασώσεις πρέπει να γίνουν με σχέδιο στη βάση επιστημονικής γνώσης